

KRITIKA I SAMOKRITIKA U RADU NAŠIH ORGANIZACIJA

Pukovnik Vaso GNJATIĆ

Jedan od bitnih uslova za dalju izgradnju i jačanje organizacije Saveza komunista, za razvijanje unutrašnjeg demokratizma na principima demokratskog centralizma, za izgradnju lika komunista, razvijanje odgovornosti i partijnosti — jeste uloga i stepen razvijenosti kritike i samokritike.

Pravo kritičkog istupanja je jedan od osnovnih elemenata demokratskog centralizma revolucionarne Partije, kakva je organizacija SK. To pravo je i zagarantovano Statutom SKJ (»Član Saveza komunista ima pravo: da svoj stav i poglede na sva pitanja društvenog razvitka slobodno izlaže i brani u organizacijama Saveza... da na sastancima organizacija Saveza kritikuje svakog člana Saveza...«).

Međutim, Statut SKJ obavezuje svoje članove i da aktivno rade u jednoj osnovnoj organizaciji i da se zalažu za sprovođenje Programa, Statuta i drugih odluka Saveza. Prema tome, komunista je istovremeno i obavezan da na sastancima aktivno deluje, učestvuje u raspravljanju politike Saveza, da se pre donošenja odluke zalaže za svoje mišljenje. On ne bi trebalo da bude pasivna ličnost. Sledstveno tome, član SK ne samo što ima pravo već je i obavezan da slobodno kritikuje i samokritički istupa.

Izgradnja idejne i organizacione monolitnosti organizacije Saveza komunista, discipline i odgovornosti zahteva potrebu daljeg razvoja unutarpartijske demokratije, koja se zasniva na slobodnoj borbi mišljenja.

U JNA specifičnosti vojne organizacije ne treba da sputavaju unutarpartijsku demokratiju i otvorenu, principijelnu konstruktivnu kritiku, kako u rukovodstvima tako i u osnovnim organizacijama SK. Svi komunisti su bez obzira na čin i položaj jednako odgovorni pred partijskom organizacijom za svoj rad na funkcionalnoj dužnosti i za sve druge obaveze, i niko nije izuzet od kritike.

Pismo IK stvorilo je novu i demokratskiju atmosferu u organizaciji SK u JNA, a da time nije umanjena uloga komandi i odgovornost starešina. Kritikovane su određene slabosti i pozivani na odgovornost njihovi nosioci. Uporedo s tim pokazalo se da je principijelna, otvorena i blagovremena kritika slabosti i grešaka u radu organizacije SK istovremeno i najefikasnije sredstvo u borbi protiv kritizerstva, koje se javlja tamo gde nema konstruktivne kritike i gde nije razvijena lična odgovornost komunista.

Stvorena atmosfera, demokratizam i sloboda kritike omogućavaju da komunisti kritiku ne smatraju uvredom i napadom na svoju ličnost. Naprotiv, ukazivanja i zdravu kritiku mnogi komunisti primaju kao pomoć u sagledavanju i otklanjanju sopstvenih slabosti i grešaka.

Sigurno je da prihvatanje kritike, pa i samokritično istupanje pojedinih komunista — naročito starešina na odgovornim dužnostima

— doprinosi razvijanju još povoljnije atmosfere, sa više otvorenosti i međusobnog poverenja.

Međutim, pojam kritike ponekad se u praksi pogrešno shvata i iscrpljuje već samim tim što član SK upućenu kritiku prima ili samokritički istupa, to jest priznaje pred osnovnom organizacijom ili rukovodstvom SK da ima određenih slabosti i grešaka. To što neko priznaje svoje slabosti i samokritički istupa nesumnjivo je pozitivno i dobro, ali nije i sasvim dovoljno. Kritiku i samokritiku i njen vaspitni uticaj, pre svega, treba gledati kroz efikasnost njenog delovanja, kroz to koliko ona svojom ulogom utiče i doprinosi da se stvari u praksi menjaju u pozitivnom pravcu, a slabosti otklanjaju. Odnosno, ceniti je po tome koliko je kritika zaista postala takvo vaspitno sredstvo koje razvija odgovornost i revolucionarni refleks komunista.

Do koje će mere biti razvijena slobodna borba mišljenja, slobodna i konstruktivna kritika i njena efikasnost, umnogome zavisi i od toga koliko je pitanje kritike i samokritike razvijeno unutar rukovodstva SK. Kritička analiza sopstvenog rada na sastancima pojedinih rukovodstava ima dvostruko pozitivno dejstvo. Rukovodstva na taj način unapređuju sadržaj i metod svog rada i podstiču slobodu mišljenja u osnovnim organizacijama, da one u slobodnoj kritici korigiraju svoju aktivnost i unapređuju svoj rad.

Stepen razvijenosti kritike, kao i to da ona postane stalan metod rada organizacije SK, na određen način uslovljavaju dva uticajna faktora: delovanje komande — stil i metod njenog rada, kao i rad određenog partijskog rukovodstva — odnosi, demokratizam, razvijenost kritike i stil rada.

U radu na izgradnji, jačanju i učvršćenju vojne organizacije rade i deluju komande i starešine, s jedne, i organizacije Saveza komunista, s druge strane. Zato su i jedni i drugi u borbi za jačanje vojne organizacije upućeni na određen kritički odnos prema datoj praksi, istina svaka strana iz svog položaja, mesta i uloge u traženju i iznalaženju još boljih rešenja i usavršavanju metoda rada. Stoga treba sagledati koliko razvijenost demokratizma i prisutnost kritike u osnovnim organizacijama i rukovodstvima SK zavise i od atmosfere i odnosa u komandi — od toga, kako funkcioniše i radi vojna organizacija. Ili, kako se najodgovornije starešine, kao komunisti, odnose prema radu na funkcionalnim dužnostima i koliko se za svoj rad osećaju odgovorne pred partijskom organizacijom. Ništa manje nije značajno i to kako se odnose prema svojim saradnicima i potčinjenima, koliko poštuju i uvažavaju njihovu ličnost, usvajaju njihova korisna mišljenja i razvijaju njihovu inicijativu. Sve se to pozitivno ili negativno odnosi i utiče, zavisno od atmosfere u komandi, na razvijenost kritike i odnose u komitetu i na rad osnovnih organizacija SK. Pozitivan odnos u komandi doprinosi i razvija u celini takve odnose koji nedozvoljavaju oportunistički, familijarnost i birokratizam.

Isto tako, važan je zadatak rukovodstva SK da razvijaju demokratizam, slobodu kritike i samokritiku, kako u rukovodstvima tako i u osnovnim organizacijama SK. Jačanje odgovornosti komunista, razvijenost prakse polaganja računa o svom radu, a time i kritičke njegove ocene, zavise od sadržaja i metoda rada određenog komiteta. Značajnu ulogu tu ima umešnost, iskustvo i sposobnost sekretarijata da, konsul-

tujući šire članstvo, na dnevni red postavlja pitanja koja pokreću i mobilišu sve komuniste na aktivnost.

Nekonkretan, neadekvatan i uopšten dnevni red, a time i sadržaj rada, uslovljava uopštenu i nekonkretnu diskusiju i donošenje takvih zaključaka koji onda i ne obavezuju nikoga. To zapostavlja kritiku, smanjuje odgovornost i umrtvljuje borbenost komunista, a posledice su: familijarnost, oportunistam i birokratski odnos prema radu, što stvara pogodne uslove za nagomilavanje negativnih pojava.

Iako su u pogledu kritike postignuti značajni rezultati, pretkon-gresna aktivnost je vrlo pogodna prilika da se sagleda i analizira i to pitanje; da se komunisti izbore za prevazilaženje još postojećih slabosti i pojedinačnih pojava preosetljivosti na kritiku, gušenja kritike i ličnog reagovanja.

Otvorena i konstruktivna kritika, kako rada osnovnih organizacija tako i rukovodstava SK, i to ne samo da se kritikuju pojave već i da se iznalaze uzroci, kritika svakog komunista pojedinačno radi otklanjanja postojećih slabosti, treba da budu metod i stil našeg rada. Ako se pri tome uvek vodi računa da kritika ne vređa dostojanstvo i ličnost čoveka, da je dobronamerna i konstruktivna, ona će biti usmerena na dalje jačanje unutarpartijskog demokratizma, discipline i idejnog i organizacionog jedinstva Saveza komunista.

Pukovnik *Dragan VUJIC*

Prava kritika i samokritika nije samo isticanje ili priznavanje postojećih slabosti, već aktivan, borben i stvaralački odnos, u stvari, mijenjanje stanja na bolje, razrješavanje problema. Zato prije svega rad i rezultati rada mogu biti mjerilo da li je ovaj ili onaj pojedinac samokritičan, da li je ovo ili ono rukovodstvo prišlo kritički svom poslu. Jasno, uzimajući u obzir realnost zadatka i sve objektivne uslove u kojima se radi. Tražiti neka druga mjerila, znači omogućiti da se pod firmom formalne kritike i samokritike prikrivaju određene slabosti.

U praksi se dešava da se nekim jasno vidljivim slabostima, kao što su zloropotreba službenog položaja, korišćenje društvene imovine u lične svrhe, itd., traže uzroci u nedovoljnoj ideološkoj uzdignutosti, neznanju i sl. Međutim, ovdje se radi o antisocijalističkim pojavama, o nepoštenju, što se ne može pravdati neznanjem. Kad se pokušava da se takve i slične pojave pravdaju, onda to nije u redu, nije dobro ni za onog o kome se radi, koga treba kritikom popravljati, a pogotovo nije dobro za sredinu koja se na taj način pogrešno vaspitava, pogrešno orijentiše u partijskom radu.

U kritičkom sagledavanju slabosti nema uvijek potrebnog jedinstvenog kriterijuma. Negdje se u ime brige za ljude previše tolerišu slabosti pojedinaca. Tu se ne smije ići isuviše daleko. Granica je tamo gdje se borbom za jednog šteti drugome. Naime, ne može se u ime nekog apstraktnog humanizma gledati kroz prste pojedincu na štetu društva i Saveza komunista.

Kod prilaženja kritici i samokritici valja imati na umu da u osnovi postoje dvije vrste slabosti: prvo, ima manjih ili većih propusta koji su posljedica intenzivnog rada i velikog broja poslova obavljenih u ograničenoj jedinici vremena. Normalno je da se takve greške tre-

tiraju kao slabosti uspona i odvajaju od pozitivnih rezultata, odnosno da slabosti i uspjehe treba gledati u njihovoj uskoj povezanosti; drugo, postoje i ozbiljni i otvoreni problemi koji su odraz nerada ili u najmanju ruku nesposobnosti, što zahtijeva sasvim drukčije mjere ovog ili onog faktora — posebno Saveza komunista — uključujući i određene sankcije. Međutim, češće se dešava da se u praksi ne razlikuju greške uspona i problemi uslovljeni neradom, a posljedica je gubljenje kriterija o tome šta je pravilno a šta nije.

Jedino pravilan kurs u organizaciji Saveza komunista jeste da se ne prizna nikakva kritika za pravu, revolucionarnu, ukoliko nije konstruktivna i ne mijenja stvari nabolje. Dakle, kritika i samokritika moraju biti borbeni i aktivan odnos prema svim problemima.

Potpukovnik *dr Gavro PERAZIĆ*

Kroz kritiku i samokritiku ispoljava se borbenost komunista i spremnost da aktivnije i prodornije traže bolja rješenja. One služe kao politička klima za ostvarenje demokratskog centralizma. Kritika kao odnos prema greškama svakog komunista i samokritika kao odnos kritikovanih prema svojim greškama, prema Statutu su pravo i partijska dužnost. Njihova suština je u ispravljanju grešaka, u borbenom stavu da komunista i kolektiv svjesno ne samo uvide već da se i bore za ispravljanje propusta.

Postavlja se pitanje kako je to u praksi ostvarljivo. U toku rata borac je imao pravo da kritikuje komandira i komandanta, što je bilo veoma pozitivno i što predstavlja izraz zrelog i revolucionarnog rukovođenja borbom. Poslije rata neko vrijeme bilo je ograničeno pravo potčinjenih i vojnika da kritikuju pretpostavljene i starije, ali je ubrzo zatim takvo shvatanje bilo prevaziđeno razvitkom Armije i društva u cjelini.

Međutim, taj proces nije bez problema. Naime, nema dovoljno kritike u svim slučajevima ili se ona pojavljuje kampanjski, kao, na primjer, povodom pisma IK, neke direktive i sl. I starješinski odnosi ponekad negativno utiču na razvijanje kritike koja mora biti sveobuhvatna, to jest da svi mogu biti kritikovani, i mlađi i stariji, i da svi imaju pravo da kritikuju. Međutim, negdje ima pojava da se mlađi ustručavaju da kritikuju starije za greške koje očigledno štete stanju u jedinici i uspjehu u radu, zato što su nedovoljno kvalifikovani, a negdje i nedovoljno za to psihološki pripremljeni. Tu, inače, ima i linije manjeg otpora i nerazumijevanja, što je rezultat još neprevaziđenih opštih slabosti našeg društva. Do toga dolazi i zbog toga što pojedinci ne primaju kritiku komunistički, ljute se, a ponekad i zlopamte one koji su ih kritikovali. Treba se boriti za pravilan odnos svih komunista prema kritici, da je primaju kao savjet i pomoć, da joj pridaju svu važnost i da traže najširu saradnju drugova u otklanjanju propusta uz maksimalno lično angažovanje. Drugim riječima, da se zaista komunistički odnose i prema svojim greškama i prema kritici. Iako su komunisti u Armiji, neosporno, mnogo napredovali u takvom shvatanju kritike i samokritike, dobro je da se ono i dalje njeguje i razvija, da se ljudima ukazuje na propuste i slabosti u tom pogledu, jer će se time kritika i samokritika uzdići na viši stepen i još više doprinijeti izgradnji partijsko-političkog lika komunista.